

VETERANEN

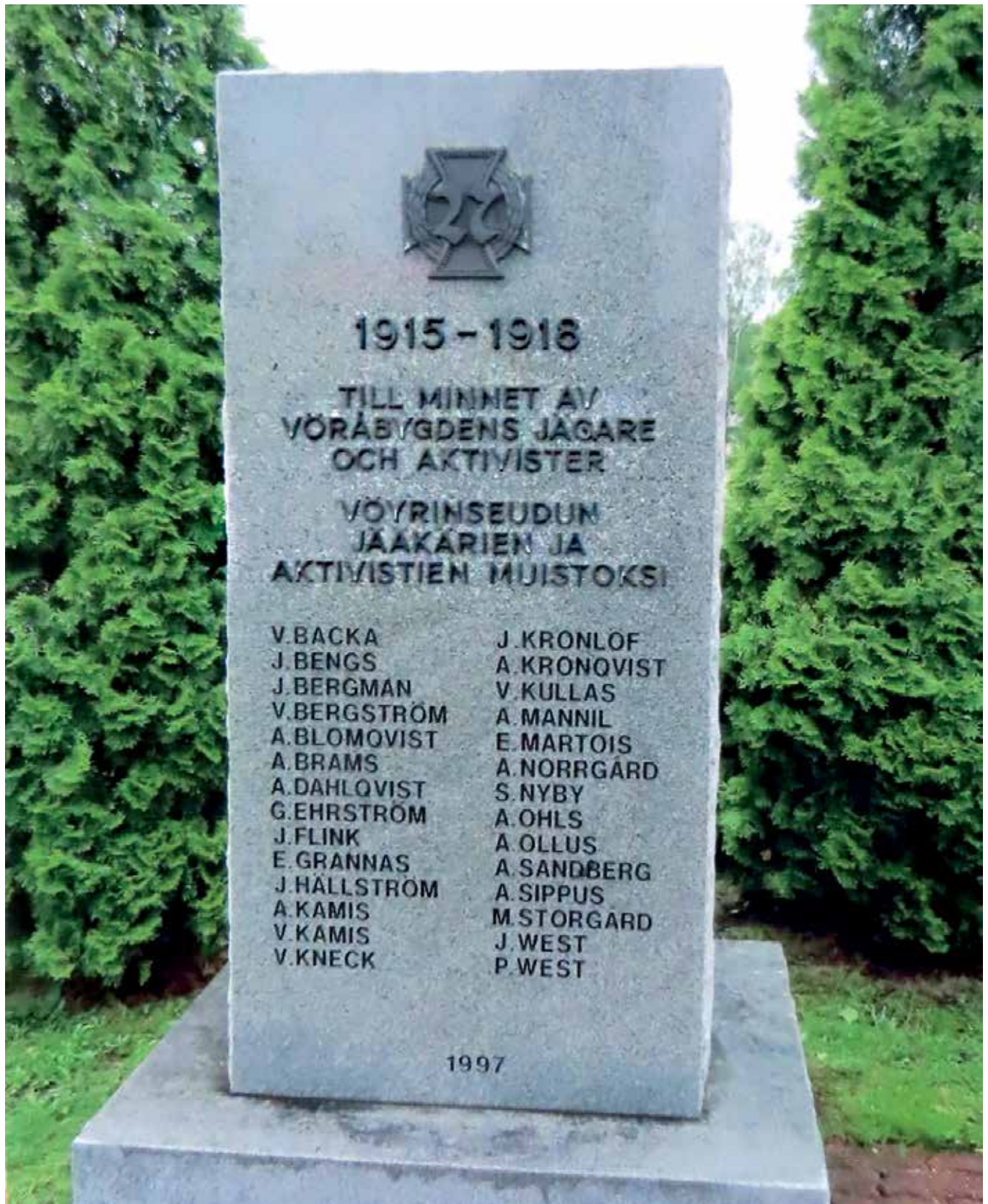
AV ÅR 1918

2/174

Augusti

2025

Tjugoåtta Vöråpojkar begav sig till jägarutbildningen i Tyskland

Anmälan om

ADRESSFÖRÄNDRINGAR NYA
PRENUMERATIONER AVLIDNA
PERSONER m.m.

bör göras till Gunvor Pått
Kyrkoespl. 29 B 39, 65100 Vasa
Tfn 050 36 88 546
gunvor.patt@gmail.com

Medlemmar i Frihetskrigets
Södra Traditionsförening bör kontakta
medlemssekreterare Christian Cavonius,
ccavonius@gmail.com, 050 46 78 502

Bidrag till Veteranen:

Om du har intressanta berättelser från frihetskriget eller
de senaste krigen, meddela Gunvor Pått (chef. red.)
050-3688546 eller viking.aberg@netikka.fi
Vi tackar Aktiastiftelsen i Vasa som har stött utgivningen
Pärmbild: Sven Nurmimäki

Veteranen av år 1918

Utgivare Frihetskrigets Traditionsförening i Kust-Österbotten r.f.

Utkommer med 2 nummer per år, vår och höst.

Ansvarig utgivare: Gustav Geust, Alnavägen 19, 65610 Korsholm, g.geust@netikka.fi
Chefredaktör: Gunvor Pått, Kyrkoespl. 29 B 39, 65100 Vasa, tel. 050 3688546. gunvor.patt@gmail.com
Redaktionsråd: Viking Åberg.

Styrelsen för Frihetskrigets Traditionsförening i Kust-Österbotten r.f.

Styrelse: Ordförande, *Gunvor Pått*, Vasa. Viceordförande, *Håkan Wörlund*, Vasa,
Gustav Geust, Korsholm, *Dorrit Högbäck*, Vasa, *Tuula Harjunpää*, Vasa, *Joakim Rönqvist*, Malax,
Rea Sten, Vasa, *Filip von Schantz*, Vasa, *Alf Burman*, Korsholm, Vasa.
Sekreterare: *Tuula Harjunpää*, Kråkfjärdsg. 35 B 15, 65200 Vasa, t.harjunpaa@netikka.fi.
Skattmästare: *Viking Åberg*, Vasa. Hedersmedlem: Timo Väre.

Styrelsen för Frihetskrigets Södra Traditionsförening r.f. Styrelsen 2025

Ordförande *Carl-Johan Hindsberg*, Helsingfors; Viceordförande *Magnus Westerholm*, Ingå.
Styrelsemedlemmar: *Ulla-Rita Blomqvist*, Grankulla; *Christian Cavonius*, Ekenäs;
Fred Packalén, Helsingfors; *Denis Strandell*, Hangö; *Henrik Sundbäck*, Borgå;
Erkki Tuormaa, Lovisa; *Kjell Törner*, Borgå; *Mimi Wiik*, Helsingfors.
Kontaktpersoner utanför styrelsen: *Kaj Alakoski*, Kyrkslätt; *Anders von Bell*, Vanda;
Carl-Johan Grönberg, Sjundeå; *Kurt Stoor*, Karis och *Patrik Westerback*, Helsingfors.

Veteranen av år 1918 utdelas som medlemsförmån till Frihetskrigets Södra Traditionsförenings alla medlemmar sedan 2013. Traditionsföreningens hemsida : www.frihetskriget.fi

Styrelsen för Frihetskrigets Traditionsförbund

Ordförande *Jouni Koskela*, Tammerfors, viceordförande *Tapio Laine*, Tammerfors, *Paavo Enroth*, Tammerfors,
Nina Schleiffer, Helsingfors, *Esko Hakulinen*, Seinäjoki, *Pekka Lehtiö*, Kajana, *Matti Mikkonen*, Valkeala,
Veli Suvanto, Lappo. Sofia Vikman, Helsingfors. Verksamhetsledare *Sami Rantanen*.
Hedersordförande: *Timo Siukosaari*.

Frihetskrigarnas Vårdstiftelse, Väinölänkatu 2, 33100 Tammerfors, tel.045 634 5025, vape@perinneliitto.fi.

Styrelse: överstelöjtnant *Matti Soini*, Helsingfors, viceordförande *Timo Mäki*,
medlemmar: *Veli Suvanto*, Lappo, *Pasi Tuominen*, Jukka Turunen.

Ombrytning och tryck: KTMP Group Ab, Korsholm 2025

Herman Gummerus – den tysksinnade aktivisten

Då första världskriget bröt ut i augusti 1914 var antikforskaren Herman Gummerus (1877–1948) bosatt i Rom tillsammans med sin familj. De hade flyttat till Italien några år tidigare, han ägnade sig åt forskningsarbete och skrev tidningsartiklar om Italien och de antika minnesmärkena. Forskaren och latinläraren Gummerus hade varit politiskt aktiv sedan studentåren, men vistelsen utomlands innebar att han delvis förlorade kontakten med sina meningsfränder.

Världskrigets utbrott ändrade på allt detta. Tyskland var intresserat av att ta reda på hur starkt motståndet mot Ryssland var och det blev Gummerus uppgift att i hemlighet resa till hemlandet och reda ut opinionsläget. Han upprättade kontakt mellan Tyskland och de tysksinnade aktivisterna i Finland och blev en av nyckelpersonerna i den värvning av frivilliga till Jägarbataljonen som inleddes följande år. Det är väl denna insats som Herman Gummerus är mest känd för.

Att Gummerus som en av de första engagerade sig i jägar rörelsen sammanhängde med att han tidigare tillhört det aktiva motståndspartiet och kände till hela dess verksamhet och historia. Han var som person optimistiskt lagd och beredd att engagera sig och ta risker för de idéer han omfattade.

I början av december 1914 reste Gummerus på nytt till Stockholm och träffade där de nyländska studenterna Walter Horn och Bertel Paulig. De hade anlänt till den svenska huvudstaden för att sätta sig i förbindelse med tyskarna, dels på eget initiativ dels på uppdrag av den studentdelegation som kort förut hade bildats i Helsingfors.

Horn och Paulig tillhörde en krets av kamrater som i ett tidigt skede framkastade tanken på att finska ynglingar borde skaffa sig militärutbildning i Tyskland.

Han var i början av världskriget upptagen med att förhandla, skriva tidningsartiklar och promemior. Från 1916 tillhörde han *Utlandsdelegationen för Finlands frigörelse*, med Adolf von Bonsdorff som ordförande. Gummerus stod i livlig kontakt med dem som understödde rörelsen och säger i sina senare utgivna minnen *Jägare och aktivister* (1927) att det praktiska rekryteringsarbetet utfördes av andra. Sammanlagt anlände knappt 1900 man till lägret i Lockstedt i närheten av Hamburg. Då bataljonen i februari 1918 anlände till Vasa omfattade den drygt 1100 officerare eller underofficerare.

Gummerus blev våren 1916 ombud även för ett annat företag som stöddes av Tysklands utrikesministerium. Till Stockholm anlände en litauisk-tysk politiker, baron Friedrich von der Ropp, som ville förmå finländarna att ansluta sig till det förbund för Rysslands undertryckta folk som han nyligen grundat. Hans idé var att genom en vädjan till ”den civiliserade världen” fästa uppmärksamhet vid hur minoritetsfolken inom det ryska riket behandlades och på så sätt försöka ta tillvara deras intressen med tanke på en kommande fredskongress. Gummerus utsågs till föreståndare för byrån i Stockholm medlem av och förbundets presidium.

**Herman Gummerus tillsammans med de nyländska studenterna Bertel Paulig och Walter Horn. I december 1914 skrev de i Stockholm den rapport som utmynnade i en anhållan om att ynglingar från Finland skulle kunna få militärutbildning i Tyskland. Hugo Backmansson målade tavlan 1937 på beställning av Jägarförbundet. Krigsmuseet, Sveaborg.
Bild: Backmansson_Gummerus**

Under våren 1918 tjänstgjorde Gummerus vid beskickningen i Stockholm. Han föreslog för Senaten att Finland skulle upprätta diplomatiska förbindelser med Ukraina och utnämndes själv något oväntat till tillfällig beskickningschef i Kiev sommaren 1918. Han betraktade frågan främst från politisk synpunkt: Finland och Ukraina hade gemensamma intressen i förhållande till Ryssland och de båda länderna var samtidigt starkt förankrade i Tysklands intressesfär. Senatens beslut grundade sig emellertid på en önskan att befrämja handelsutbytet mellan Finland och Ukraina. I det sistnämnda landet fanns livsmedel som Finland – men också Tyskland – var i ett stort behov av. Gummerus vistades alltså i Kiev under det dramatiska inbördeskriget hösten 1918 och skildrade senare i boken *Orostider i Ukraina* (1931) på ett intressant sätt sina upplevelser.

Efter att ha återvänt från Ukraina tjänstgjorde Gummerus vid utrikesministeriet i Helsingfors. Han skrev pressöversikter och promemorior om läget i Ryssland och Östeuropa. Han understödde

minister Rudolf Holstis planer på att Finland borde bedriva randstatssamarbete med de baltiska staterna och Polen. För Gummerus stod randstatspolitiken i överensstämmelse med de strävanden förbundet för de undertryckta folken i Ryssland hade bedrivit under världskrigets sista år. Redan sommaren 1919 utnämndes han i alla fall av presidenten till Finlands sändebud i Rom. Familjen Gummerus var bosatt i Italien fram till mitten av 1920-talet.

Från slutet av 1920-talet till 1947 var Herman Gummerus verksam som professor i historia vid Helsingfors universitet. Han utnämndes först till professor i allmän historia och blev från 1938 den första innehavaren av den svenskspråkiga professuren i historia.

Fil.dr John Strömberg

Fil.dr. John Strömberg har utgivit en biografi över Herman Gummerus: *Herman Gummerus. Historiker och aktivist*. Svenska Folkskolans Vänner 2024.

Frihetskrigets Södra Traditionsförening rf

höll sitt stadgeenliga vårmöte den 14 mars 2025
på restaurang Glaspalatset i Helsingfors.

Deltagande medlemmar i mötet var 32.

I samband med mötet presenterade John Strömberg sin bok om Herman Gummerus,
som presenteras i denna tidning.

John Strömberg

Mannerheimmiddagen

Tidigare brigadkommendör Henrik Nystén.

Från vänster: Yrjö-Pekka Rautalahti, Henrik Nystén o Mikael Westerback.

Den traditionella Mannerheimmiddagen hölls i år tisdagen den tjugonde maj på officersmässen i Dragsvik.

Nylands Brigad firar nästa år 400-årsjubileum.

Fd brigadkommendör Henrik Nystén höll ett anförande om Nylands Brigads uppkomst. I middagen deltog 37 personer.

Från vänster: Fred Packalen, Ulla-Rita Blomqvist, Markus Liesalho, Christian Cavonius och Sirkka-Liisa Cavonius.

I Mannerheims fotspår i Polen

En reserapport

Vi bekantade oss med den världen där Mannerheim jobbade samt spenderade sin fritid med sina polska vänner. Under resan besökte vi bl.a. Warszawas Jaktklubb, palatsen i Zamoyski Kozłówka och Sanguszkon Lukratów samt åtnjöt en middag i palatset Mala Wies, som tillhörde Mannerheims vän Maria Lubomirska.

Vi besökte Lazienki parken och garnisonens kyrkogård där Mannerheims minnesmärke står. Minnesmärket är en hög sten som tillkommit under de senaste åren. Vi åkte på en utfärd till Bialowiezas urskog, där tsarens jaktpalats stod en gång och åkte smalspårigt museitåg.

Vi fick en guidad stadsrundtur i tsarens anda i historiska Lublin och hann sticka oss in i Czartoryski-släktens palats i Pulawy.

Vi besökte Dermolowiczpalats i Minsk Mazowieck, Mannerheims minnessal samt Ulanmuseet, framför vilket det står två minneskolonner till ära av Mannerheim och Józef Pilsudski. Förutom alla sevärdheter upplevde vi den lokala polska mat- och dryckeskulturen under ledning av vår expertguide Jukka Soisalon-Soininen.

Som guide på resan fungerade den facklitterära författaren och Mannerheim-experten Jukka Soisalon-Soininen. Resan arrangerades av några medlemsföreningar i Frihetskrigets traditionsförbund, bl.a. Frihetskrigets Södra Traditionsförening r.f.

Från vår förening deltog Charlie Hindsberg, Karl von Smitten och Peter Söderström.

Charlie Hindsberg

Frihetskrigarnas gravmärke

en hedersbetygelse till
fosterlandets befriare

**FINLANDS FOLK STÅR I EVIG TACKSAMHETSSKULD TILL DE MÄN
OCH KVINNOR SOM 1918 STRED FÖR VÅR FRIHET OCH MED SIN
KAMP BEFÄSTE FINLANDS SJÄLVSTÄNDIGHET. DET ÄR EN
HEDERSSAK FÖR OSS SOM HAFT FÖRMÅNEN ATT VÄXA UPP I ETT
FRITT FOSTERLAND ATT FÖRSE DERAS GRAVVÅRDAR MED
FRIHETSKRIGARNAS GRAVMÄRKE.**

**Gravstensmärket säljs av Frihetskrigets Traditionsförbund, Koulukatu 16 A,
33200 Tammerfors, tel (03) 223 0845. Pris 40 € + porto**

Södra Finlands Traditionsförening RF

HÖSTMÖTESKALLELSE

Föreningens höstmöte hålls
tisdagen den 4.11 kl. 18:00
på Handelsgillet i Helsingfors,
Kaserngatan 23.
Anmälan senast 27.10
till fred.packalen@freddis.fi

Nya medlemmar:

*Föreningens nya medlemmar
som anslutit sig under början av år 2025:*

Ulf Dahlman, Vanda
Jan-Mikael Ekholm, Ekenäs
Ove Enqvist, Vanda
Kaj-Kristian Eskelin, Helsingfors
Lars-Eric Möller, Helsingfors
Erik Perklén, Sjundeå
Philip Sirén, Helsingfors
Cecilia Toivanen, Helsingfors

På föreningens
årsmöte avtackades
Lilian von Bell för
sin insats som föreningens
koordinator för utgivande
av medlemstidningen
Veteranen av år
1918 och tilldelades
traditionsförbundets
utmärkelse Blå Korset
jämt diplom.
Lilian avled 1.7.25.

Föreningens skattmästare Mimi Wiik har av republikens president
förlänats Finlands Vita Ros orden med guld kors 1 kl. Ett gruppfoto
togs i samband med överlåtelsen på Handelsgillet i Hfors 9.6.

Uppvaktningar:

Föreningen har uppvaktat följande minnesmärken
i början av år 2025:
11.2 Elisabetsskvären i Helsingfors,
3.4 Hangö, 7.4 Lovisa, 16.4 Gamla Kyrkans skvär samt
19.4 Borgå domkyrka och Sibbo kyrka.

Lotsen

Karl Erik Rönnholm och vapenbåten Equity

Karl-Erik Rönnholm föddes år 1875 i Replot Kyrkby. Till yrket blev han lots.

Do lotsverket förryskades 1912 var han lots på Ytteruddskär och liksom de andra lotsarna gick han i strejk. Vintern 1916 tog han emot unga män som var på väg till Jägarbataljonen i Tyskland, ibland skjutsade han dem över isen, andra gånger ritade han kartor åt dem.

Eftersom han blev misstänkt av ryssarna, måste han hålla sig undan på vårvintern och sommaren.

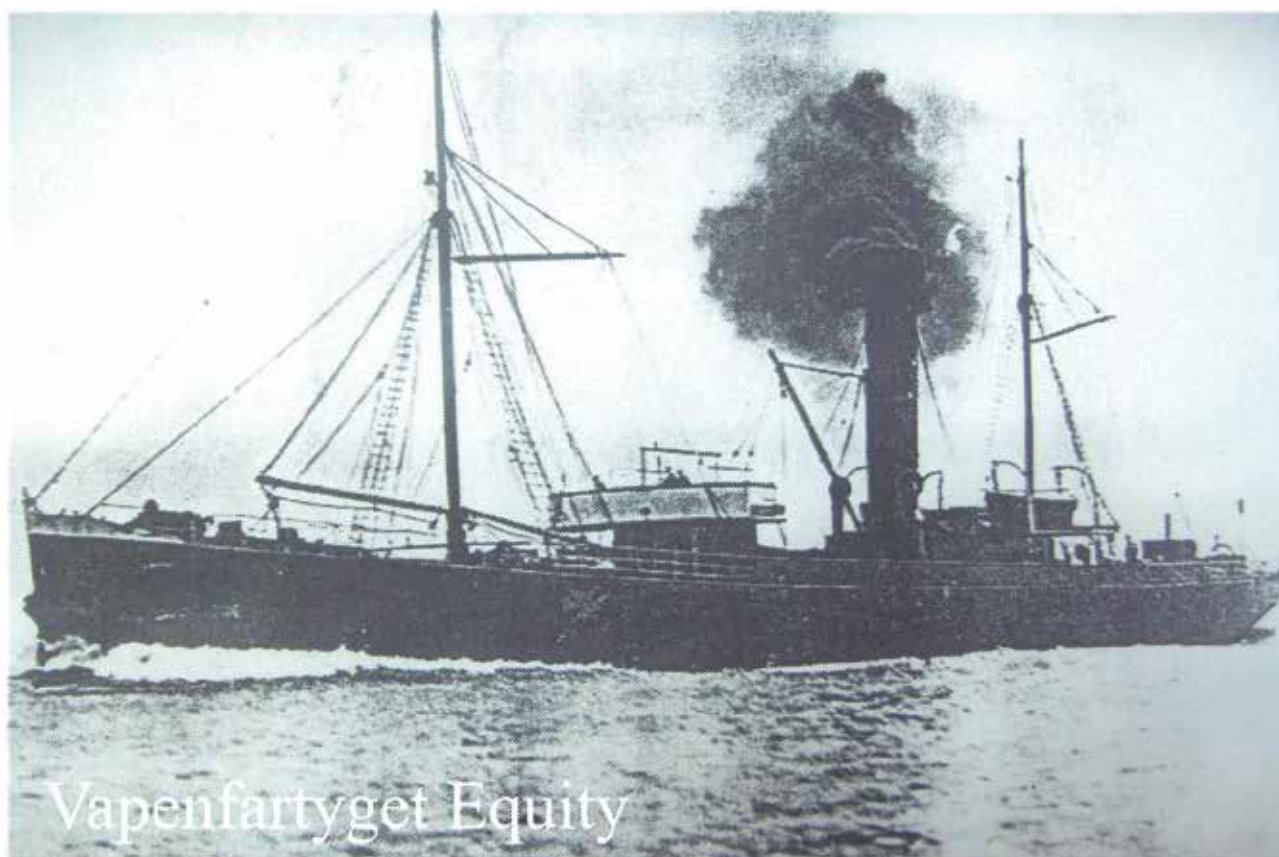
Karl Erik Rönnholm och Harald Boucht framför ladan i Storsandviken

I september 1917 blev han ombedd att besöka assessor Harald Boucht i Vasa. Där tillfrågades han, om han var villig att lotsa in en tysk ångare med vapenlast till Västerö. Rönnholm svarade genast, att han var beredd att möta ångaren i Umeå och lotsa den till Västerö.

Den som skulle föra Rönnholm till Umeå fick fel i båtmotorn, så Rönnholm hamnade hos etappmannen Johannes Nygård på Malskär. Samma kväll kom Isak Sjöholm till Malskär och hade med sig tre tyska flyktingar. Också hos Nygård fanns tre tyska flyktingar, som han avhämtat från Vasa. Nu togs alla ombord och sedan gick färden i storm och mörker till Umeå.

I Umeå fick Rönnholm höra, att frågan om vapentransporten ännu inte var klar, men han blev övertalad om att följa med till Stockholm för att tala med magister Kai Donner. Denne bad Rönnholm resa till Berlin. Rönnholm tvekade först, men sedan Donner lovat, att svara för hans familj om något hände, beslöt han att fara. Rönnholm vistades ett par dagar i Berlin, men sedan blev han sänd till Danzig för att gå ombord på 1500-tonnaren Equity, vars befälhavare var premiärlöjtnanten Gustaf Petzold.

Ångaren var fullastad med vapen: 6500 ryska gevär, 30 ryska maskingevär, ca 2.6 miljoner

Vapenbåten Equity.

patroner, 4500 handgranater, sprängämnen, 8 motorcyklar samt annat material.

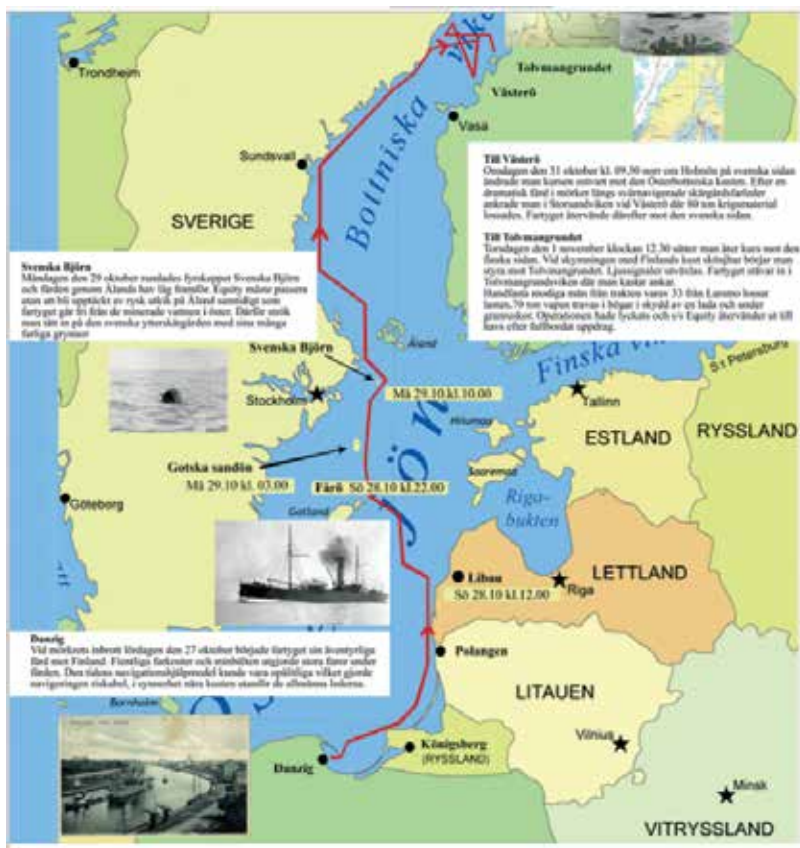
Den 27. oktober 1917 lättade Equity ankar. Ombord fanns också åtta jägare: Juho Henrik Heiskanen, Lauri Taavetti Tiainen, Juho Komonen, Viljo August Laakso, Arvid Kokko (stupade vid Kakevankangas 1918), Kalle Heikki Kuokkanen, Reino Ilmari Vuolle (Stupade vid Vilppula 1918), Einar Nikolai Mäkinen – alla från Puolangen (sprängkommandot).

Vid Fjäderäggs fyr utanför Umeå övertog Rönnholm ansvaret för fartyget. Den 31. oktober närmade man sig Finlands kust. Det var kolmörkt och av de lyktor, som enligt överenskommelse skulle visa den rätta farleden, syntes inte ett spår. Utan att tveka styrde Rönnholm dock ångaren genom den smala rännan, vägledad endast av kustens konturer, vilka avtecknade sig mot himlen. Allt avlöpte lyckligt och vid 8-tiden på kvällen kastade Equity ankar i Storsandviken, som ansetts vara den lämpligaste platsen.

Nu vidtog ett besvärligt lossningsarbete, i vilket flere kända aktivister från Vasatrakten deltog. Vid 1/2 11-tiden var lossningen på Västerö slutförd och 1/2 3 på natten begav sig Equity åter till havs under Rönnholms ledning. Rönnholm följde med till Hällgrund där har steg i en motorbåt som funnits på släp och åkte med den tillbaka till Västerö. Därefter styrde Equity till Tolvmangrundet utanför Jakobstad, där resten av lasten lossades.

Följande dag kom tre båtar från Replot för att hämta vapen och Rönnholm följde med i Karl Erik Holms båt. Resan var mycket farlig ty ryska soldater hade besatt Replot hamn. Vapensmugglarna hade emellertid blivit varnade, dels av en båt från Replot, dels av skott från Replothållet, varför de lossade sin last på Iskmosidan och kunde sedan utan att bli antastade ta sig hem.

Equitys andra resa misslyckades. Rönnholm fick lunginflammation men i mitten av december begav han sig likväl till Svartören för att möta

Bjargas, Larsmo

Equity. Färden skedde i en julle tillsammans med Kristian Isaksson och Emil Rönnholm. De tillbringade fyra dagar på Svartören, men då Equity inte kom, måste de vända hem med oförrättat ärende. Man hade försökt få kontakt med Rönnholm, men misslyckats, varför båten återvände till Tyskland.

I december blev Karl Erik Rönnholm igen ombedd av assessor Boucht att på nytt fara till Tyskland för att lotsa en annan vapenångare. Bonden Karl Hoffman från Korsnäs skulle föra honom över till Sverige, men drivis förhindrade denna resa och på juldagen kom Rönnholm tillbaka hem till Replot. Färden måste nu företagas via Torneå. Det blev en resa med många spännande moment, bland annat hade ryssarna fått nys om resans ändamål och försökte gripa honom.

Omsider kom Rönnholm fram till gränsen. En vägvisare hade anskaffats och i 40 graders köld åkte de två männen skidor över till Sverige. I Haparanda höll han på att hamna i klammeri med polisen för olovligt överskridande av

gränsen, och den som skulle ta hand om honom i Haparanda, ingenjör Konstu Pietilä, låg för döden. Tack vare fru Pietilä och polismästaren i Haparanda kom sig Rönnholm i sista minuten iväg till Vännäs, där Kekoni mötte och bad honom resa vidare till Stockholm och ta kontakt med magister Donner'

Det ordnades så att Rönnholm från Stockholm for med Åboångaren Minerva till Stettin och därifrån till Danzig, där han gick ombord på Poseidon, som jämte Mira den 6 februari låg och lastade vapen. Den 11. februari avgick de båda fartygen till Vasa med en rätt stor last: 80 jägare, 44000 gevär, 9 miljoner patroner, 4 haubitsar, 70 maskingevär, 1325

handgranater 8020 artilleriprojektiler.

Färden gick längs svenska kusten, delvis under konvoj av två svenska jägare. Vid Skagens udde utanför Örnköldsvik sattes kurs på Norrskär. På Gloppet mötte de 18 tums is. Utanför Södra Vallgrund kom lotsarna Herman Stolpe och Olof Söderholm ombord och övertog lotsningen. När Finland var fritt återgick Söderholm till sin lotstjänst på Ytter-Uddskär.

GP

Källor:

Texten baserar sig huvudsakligen på ett föredrag av Konrad Vestlin.

Suomen jääkärien kerrasto

Matti Lauerma: Kuninkaallinen Preussin jääkäripataljoona

Som plutonchef och kompanichef i 1. jägarregementet

vid dess anfall mot Viborg 23.-29.4.1918.

Enligt order skulle 1. jägarbataljonen (Taucher) över Suupero intaga Säiniö station ung. 12 km sydost om Viborg vid banan Viborg-Petersburg och 1. k (Lilius) anfalla frontalt i vägens riktning och 3. k (Wolff), nå järnvägen söder om stationen och anfalla från sydost kringgående fiendens högra flygel. 2. komp i reserv. Anfallet skulle börja 23.4. kl 24.00.

Jag blev beordrad att med spetsplutonen framgå i vägens riktning mot stationen. Vid ankomsten till järnvägsövergången öppnade vi överraskande eld mot en röd avdelning, som gick längs järnvägen mot Viborg. De upplöstes och tog till flykten, lämnande några stupade och sårade efter sig. Vi kom utan något större motstånd över järnvägsvallen och bildade front mot stationen och brädgården med fienden på nära håll framför oss.

Plutonen hade fullgjort sitt uppdrag och jag väntade på kompaniets ingripande i anfallet. Av detta hördes dock ingenting. Troligen hade det vikit av mot vänster mot stationen. I morgongryningen hade 3. k stormat stationen och min pluton deltog i rensningen av brädgården och husgruppen söder om stationen, som samma morgon efter hårda strider intagits av II jägarbataljonen (Fagnäs). En del av fienden flydde mot skogsterrängen söderut.

Efter intagningen av Säiniö station 24.4. på morgonen fick jag som uppgift att säkra mot Viborg i höjd med landsvägsbron över järnvägen nordväst om stationsområdet. Järnvägen går här genom en

djup skärning och höjden var mycket lämplig till försvar.

I gryningen körde **Rafael Berg** ett pansartåg från Viborg men det stoppades vid landsvägsövergången. Sedan det dragit sig tillbaka, kom ett nytt från Kämärä station. Vi hade då inte hunnit riva banan. En växel närmare stationen hann kastas om och en del av tågsättet spårade ur och manskapet flydde in i skogen.

Skenorna sydost om stationen hade inte hunnit rivas, då ett nytt pansartåg från Kämärä ångade förbi stationen till 1. plutons ställningar vid genomskärningen. Här hade jägarbröderna Saviaro hunnit få banan avbruten, varför tåget måste stanna.

Vid denna tidpunkt låg jag lugnt sovande jämte en del av plutonen i en bondgård omedelbart söder om skärningen vid banan. Då väckte mig viceplutonchefen och förde mig bakom knuten och där stod pansartåget på mindre än 100 meters avstånd. Dess intresse var dock främst riktat i banans riktning och vi kom osedda till skärningen. Från första vagnen sköts i banans riktning över den

sprängda öppningen. Med ett snabbt språng var min sergeant över och även jag lyckades komma oskadd på andra sidan. Denna var något högre än den södra sidan och här låg mina män i död vinkel till elden från pansartåget, vars kulor och granater gick över våra huvuden. Ett försök att på något sätt reparera hålet slutade med att de dristiga fienderna stupade.

Tåget backade, ännu vilt skjutande, mot Säiniö station, tog fart, och försökte så forcera den sprängda banan, men spårade naturligtvis ur och blev vårt lättvunna byte. I tåget fanns två kanoner och 18 maskingevär.

Den 26.4. förordnades jag till chef för 1 k i II jägarbataljonen (chef. Jäg.kapt. E.Schauman). Det avgörande anfallet på 1 jägarregementets avsnitt skulle ske strax efter kl. 24 natten mot den 28 april. Det fick sin början genom en framryckning genom en tidigare konstaterad öppning i det starka taggtrådsstängslet.

Efter det 3. k (Mäkinie) hade intagit höjden p.17, en framskjuten stödjepunkt, kunde anfallsbataljonerna inta sina utgångsställningar för anfallet. I och II bataljonerna befann sig vid p.17, V och III bataljonerna i en skogsdunge öster om p.17. Artilleriförberedelsen vidtog kl. 24.00 och pågick till 0.45. Elden riktades först mot p.20 framför I och II bataljon och sedan mot de rödas stödjepunkter vid Ojala och Kelkkala. Så snart artillerielden upphört, inledde III bataljonen sin framryckning genom öppningen i taggtrådshindret. Kl. 1 stormade den främsta plutonen ur 1 kompaniet under jägarfänrik Autio genom öppningen, svängde till vänster och intog raskt höjden p. 20.

Sedan följde en maskingevärspluton under jägarfänrik Pernu och sedan följde de övriga plutonerna url kompaniet i nordlig riktning och därefter pluton efter pluton tills hela III bataljonen var innanför de rödas starka försvarsställning. 2. och 3. kompaniet svängde till höger och rullade upp ställningarna ända till järnvägen.

V jägarbataljonen (kapt. L.Grandell) hade inte samma tur som III bataljon. Dess 1. kompani fick nämligen häftig eld från vänster, där ett fientligt näste hållit sig kvar. Först sedan de andra kompanierna blivit insatta lyckades bataljonen med stora förluster slå sig igenom. Bataljonschefen Grandell blev sårad, men under kapt. Strömbergs ledning fortsatte bataljonen mot sitt närmaste anfallsmål Kolikkoinmäki.

I och II bataljonerna lyckades bryta sig igenom taggtrådsstängslet och stormade den starkt besatta skyttegravslinjen. II bataljonen svängde Havis och I bataljon mot starkt besatta Kolikkoinmäki, som med insats av Vasa regemente erövrades natten mot 29 april, varefter intåget till Viborg kunde börja. Den 1.5. hölls stor parad, som blev särskilt högtidlig för mig personligen genom min befordran till kapten.

Genom intagningen av Viborg, efter armégrupp Ausfelds frammarsch på Näset till riksgränsen och efter slutförda operationer i Kymmenedalen var landets frihet en realitet.

Rafael Berg
Gruppenführer, jägaröverste
(1894-1985)

Alarik Mitts

på kommendering i februari 1918

På fjärde dagen efter Vasa befrielse fick 1. och 2. kompanierna av Vasa Skyddskår order att följande dag vara resklara och beredda för nya uppgifter.

Förmiddagen 2. februari väntade vi de oxvagnar, som stod i ordningsställda för vår räkning på gamla godsmagasinet bangård. Iförda våra civila kläder, enligt vars och ens tycke med patron väskorna runt midjan och geväret i handen såg vi mera ut som mexikanska desperados än någonting annat. Endast den vita V S K-armbindeln (V S K = Vasa skyddskår) angav, att vi tillhörde en hedervärd kår. Just när stinsen gav avgångssignalen, kom Harry Olli springande runt hörnet vid Handelsplanaden och äntrade som sista man en vagn, i samma ögonblick som tåget satte igång

Vasa skyddskårs fana

Vart far vi? Det var frågan som ingen kunde besvara. I Seinäjoki skulle vi dock få se, om det bar iväg norrut eller söderut, ty där fick chefskapet bryta vår förseglade order. Det blev norrut. De flesta gissade på Uleåborg.

Allteftersom tiden led tycktes det oss som tåget kröp framåt. Det stannade ofta vid alla möjliga stationer och i vårt tycke av obefintlig anledning. Vid kvällningen blev det en längre paus för utspisning och vi fick ett efterlängtat tillfälle att röra på benen.

Efter att ha passerat Brahestad förstod vi, att färden gällde Uleåborg. Farten minskade efterhand som vi närmade oss staden. När vi kom fram till ett kullstjälpt tåg, blev det stopp och avstigning. Staden kunde vi ännu ej se härifrån. Det blev marsch längs banvallen tills vi i morgongryningen började skymta staden vid horisonten. Då kom order om utveckling i skyttekedriktning Uleåborg.

Första kompaniet hamnade på högra sidan av järnvägen. Framför oss utbredde sig ett vidsträckt fält, täckt av meterdjup snö. Det blev ett svettigt jobb att arbeta sig fram. Småningom närmade vi oss staden och började få känning av de rödas eld. Något till vänster om vår marschriktning låg järnvägen, starkt besatt med kulsprutor. Rakt framför hade vi något som liknade en skogsdunge. Elden från de röda blev allt eftersom vi

avancerade mer och mer intensiv och mördande och vi fick titt och tätt ”ta maahan” och beskjuta en fiende som vi inte såg. Slutligen var vi dock inne i skogsdungen, som visade sig vara stadens begravningsplats. Här stötte vi på några stupade fiender. De röda hade legat i skydd av några gravstenar och träd och beskjutit oss. Nu var ställningen emellertid utrymd, så vi kunde passera utan hinder.

Under framryckningens gång hade vår ked tänjts ut, så att när min grupp kom ut på andra sidan gravgården, var vi blott 5 man. Här mötte en järnvägsbank, som gick i ungefär rät vinkel mot den söderifrån kommande järnvägen.

Någon aning om stadsplanen hade vi ej. Inte heller kände vi till stridsläget i detta nu. Emellertid kom det kraftigaste mullret inifrån staden och stationshållet, så det var väl ditåt vi skulle ta oss. Vi följde därför järnvägen mot staden, tills vi närmade oss de första husen i dess utkant och fick häftig maskingevärseld mot oss. Mellan salvorna tog vi oss springande in på en gata, som tack vare byggnaderna låg i skydd för de rödas eld.

Vi behövde nu få kontakt med de våra, vilket dock visade sig omöjligt. Så snart vi trädde ut på den gata, som ledde till stationen, möttes vi av spärreld. Vi såg hur kulorna svepte fram över marken liksom regnet vid en stormil. Stridslarmet fortsatte oförminskat och som det tycktes från alla håll. På den gata, som gick parallellt

med den tidigare nämnda, för en ambulans med tjutande sirener fram och åter liksom i skytteltrafik. Vi räknade ut att den tillhörde de röda, och att alltså även den vägen för tillfället var stängd för oss.

Det började bli enformigt. Vi var dessutom trötta, hungriga och törstiga. Kanske fanns det i något av husen folk, som kunde ge oss vatten. Vi knackade på flere dörrar men fick inget svar. Allt såg dött och övergivet ut. Vi fick nog lov att hålla oss till tåls ett tag. För att värma oss och lätta på stämningen tog vi position vid ett gathörn och sände iväg några ilska skott mot stationen.

Huruvida vårt skjutande hade någon inverkan på de rödas moral och beslut är ovisst, men någon gång på eftermiddagen upphörde eldgivningen från stationshuset och vi kunde gå gatan fram utan att störas. Och först nu fick vi kontakt med några av de våra, som visste att kampen praktiskt taget var över och staden i våra händer. Likväl fanns det på Työväentalo röda som ännu höll ut, men de gav snart upp och togs till fånga. Samma öde drabbade ryssarna i deras fäste ute vid hamnen.

I kvällsskymningen sökte vi oss fram till länsstyrelsen, där vårt kompani skulle samlas. Vi skulle just börja vårt första mål för dagen, då någon bad oss komma och försöka identifiera en stupad, som burits in. Det var Harry Olli – ynglingen som vid avfärden från Vasa sprang för att hinna med tåget och steg ombord som sista man.

Följande dag, den 4. februari, var det parad och festmåltid. Vi hade smält maten, innan vi fick uppbrotsorder. Delar av 1. och 2. kompanierna kommenderades till att rensa upp på de ryska marinsoldaternas förläggning. De marinare som ännu gick lösa togs till fånga och all utrustning som vi hittade och det var inte litet, togs som krigsbyte.

Dagen därpå gavs order om framryckning mot Kemi och Torneå. Den 6. februari på morgonen närmade vi oss Kemi och ryckte in i staden utan att öda ett enda skott. De röda fick i tid vetskap om vår ankomst och flydde till skogs lämnande sitt morgonmål orört på borden. På natten fortsatte 1. kompaniet till Torneå, men kom för sent. Striden var redan avslutad till de vitas förmån. Omgående tillbaka till Kemi och 2. kompaniet. Ännu samma dag fortsatte resan tillbaka till Uleåborg.

Hårda strider fördes 1918 kring Työväentalo i Uleåborg. De röda gav slutligen upp 3. februari och visade som lyfte den vita flaggan (Bild och text: Wikipedia)

På morgonen den 8. februari fick vi en trevlig kommendering. Det gällde att välja stövlar ur Åströmfabrikens förråd. Ur det på annan plats bevarade "krigsbytet" fick vi välja åt oss ryssvärjor som minne. Ordern verkställdes snabbt.

Samma dag på eftermiddagen tog vi åter oxvagnarna i besittning för hemresan till Vasa. Damer ur Uleåborgs société dekorerade oss med blommor och uleåborgarna hade samlats för att vinka farväl och önska oss "lycka till" i fortsättningen. På alla stationer vi passerade stod skyddsskärmer i gevär, något som förvånade oss, men som vi till slut förstod var en honnör. I Vasa paraderade vi bland annat för general von Gerich, som välkomnade och tackade oss för väl utförd värv.

Det blev ett dygns hempermission. Sedan följde ett par veckors garnisonstjänst i Vasa. Den 18. februari på eftermiddagen rådde jag ha vakten vid Vasklotpirar – en vakthållning som för en gångs skull blev en intressant och angenäm upplevelse. Just då angjorde nämligen fartygen Mira och Poseidon Vasklothamn, medförande en värdefull last av krigsmateriel och en elittrupp på ett 80-tal jägare ur 27. Jägarbataljonen. Det var med sann glädje, parad med beundran, man såg dessa väldisciplinerade och vältränade män åter trampa fädernejorden och fick hälsa dem som vapenbröder. Några dagar senare, den 25. februari 1918, anlände Jägarbataljonens huvudstyrka till Vasa, men då var VSK-bataljonen redan på väg söderut. Den 24. februari begav vi oss nämligen i väg till Kankaanpää och Satakunta, där vår första fäktning på detta avsnitt inträffade vid Lavia.

*Alarik Mitts
1. Komp. V.S.K*

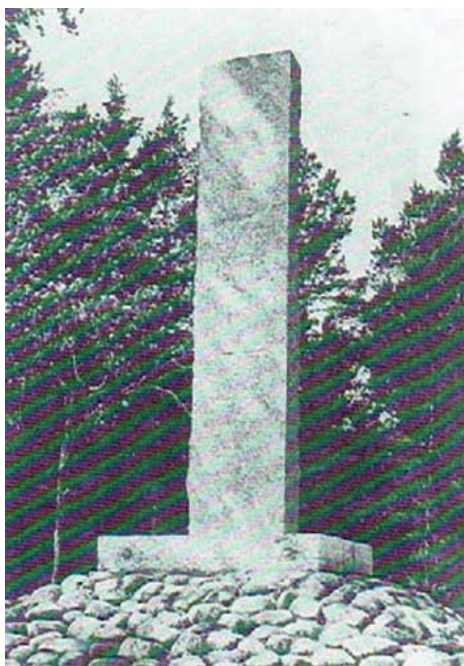
Vapen för Frihetskriget – M/S Peter

En viktig del för förberedelserna för frihetskampen var anskaffningen av vapen. De största vapenlasterna anlände med fartygen Eguity och Grafton.

Kännedomen om vapenaffärer spriddes i Närpestrakten redan år 1905, eftersom några av traktens män hade varit med som besättning på John Grafton. I februari 1906 hölls ett hemligt möte på gästgiveriet i Pjelax. Närvarande var ordföranden för Finska Aktiva Motståndspartiet vicehäradshövding Johannes Gummerus och pjelaxbönderna August Tåg, Anders Jeppe, Petter Jeppe, Oskar Jeppson, Josef Sigg och K.J.Mangs. Gummerus informerade om planerade vapenköp och hörde sig för om möjligheten att föra en vapenlast till Pjelax. De närvarande förhöll sig positivt till saken.

Senare på vintern hölls ett möte med redaktör Filemon Tiderman från Helsingfors. Ett utskott tillsattes bestående av K.J.Mangs, August Tåg och Josef Sigg. Dessa tog kontakt med kommerserådet Alfred Carlström och bröderna Wendelin i Kristinestad, vilka kände till affärsvärlden och sjöfarten i hela landet.

I början av sommaren fraktades skonerten Peder i Danmark. Båten var på 96 ton och hade endast segel, varför man lät inmontera en petroleummotor.

M/S Peters minnesmärke avtäcktes i Svartö sund vid Pjelaxfjärden i Närpes den 6 juli 1936 i närvaro av 700 personer. Stenen restes av skyddskåren och pryds av texten: "M/s Peter 9.7.1906 För Finlands frihet lossades här på 2 t 10 min 2.500 gevär och 1.250.000 patroner."

Därefter fördes M/S Peter till Lybeck.

Medan arbetet med Peter pågick hade arkitekt Florell från Helsingfors rest till Schweiz och där köpt 2500 Wetterligevär samt 1250000 patroner. (Också Graftongevären var av märket Wettli men fick sitt namn efter båten John Grafton). Vapnen fördes till Lybeck och lastades in. Sedan gick besättningen ombord.

Som kapten hade man lockat en alkoholiserad dansk, under uppgivande att båten skulle gå till Luleå med styckegods i lasten. Maskinist var dansken Buhl och styrman E.A. Saxén från Kaskö. För färden längs bottenhavskusten hade anlitats bonden och fiskaren Adrian Sjögård från Pjelax. I

besättningen ingick dessutom två ynglingar, en från Åbo och en från Helsingfors samt arkitekt Florell.

M/S avgick från Lybeck 2 juli 1906. På Ålands hav råkade styrman Saxén ut för en olycka och måste föras i land till Grisslehamn. Färden fortsatte ut på Bottenhavet med Finell som befälhavare. Den danske kaptenen hade stängts in i sin hytt med mat och alkohol.

I höjd med Skaftung fick man meddelande om två ryska krigsfartyg. Nu gällde det att vänta ut dessa. Sjögård lotsade in Peter till en

Gunnar Eriksson på sin hemgård i Härkmeri med skutan "Peters" livbåt

M/S Peters livbåt. Gunnar Eriksson visar upp livbåten på sin hemgård i Härkmeri. M/S Peters livbåt finns nu i Närpes museum.

ankarplats och rodde själv i land med Peters livbåt. Livbåten gömdes och Sjögård skyndade till Pjelas för att tillsammans med Tiderman förbereda mottagandet av båtlasten.

Natten mellan den 8 och 9 juli anlände M/S Peter till Pjelas. Vid stränderna fanns 25 bönder, fiskare och herrskapsfolk. Där fanns bland annat dr. Pelkonen, lantbruksrådet Juho Koivisto från Kurikka, handlande Grankulls pråm från Sideby och K.J.Engström med Böle ångsågs pråm. Peters ankomst till Langradden väckte förundran. Båten hade alla segel tillsatta och gick med hård fart, fastän det var kavlugnt. Genast anlände småbåtar och pråmar. Efter drygt två timmar var vapenlasten lossad. Sidebypråmen fördes in i Pjelasfjärden, varifrån vapnen fördes med häst till Kristinestad. Bölepråmen maskerades med ribbved och kördes till Vasa där Harald Boucht och Erik von Troil tog emot gevären. Småbåtarnas laster gömdes i lador och båthus tills fördelning till grannkommunerna kunde ske. Också de finska kommunerna fick sin del.

Båten var hyrd och måste återvända till Danmark. Dessutom måste den försvinna innan det blev ljus. Det uppstod problem då den tidigare besättningen vägrade att gå ombord. Tre modiga män, Oskar Jeppson, K.J.Böling och Ivar Svens, rodde ut med en liten julle. Jeppson hade i sin ungdom seglat på de stora haven och klarade därför segel, kompass och

sjökort. Efter instruktion om skötseln av motorn, hissades seglen och man satte kurs på Åland. Då Sälgrunds fyr syntes släpptes den danske kaptenen (Albertsen) ut ur fångenskapen och kommenderades under pistolhot att föra båten direkt till Köpenhamn.

Vid Gotland stannade motorn och ingen kunde få igång den på nytt. Samtidigt utbröt en hård storm som drev utbåten på Östersjön en veckas tid. Slutligen lyckades den utmattade besättningen segla till Bornholm, där flere stora fartyg låg i lä. Mat och färskt vatten fanns att få så närpesborna rodde i land och provianterade.

Den 27. juli ankrade M/S Peter på redan i Köpenhamn. Både uniformerade och civilklädda anträdde båten och anställde förhör med kaptenAlbertsen:

*Varifrån kom båten?
Från Bottenhavet.
Varifrån där?
Vet inte.*

Kaptenen anhölls och fördes i land. Sedan kom turen till besättningen. Jeppson förde ordet på engelska och förklarade att ingen av dem förstod danska. Han förklarade att de var vinddrivna fiskare som gått ombord ute på havet. Besättningen sattes nu under bevakning på båten, men endast under en vaktman. På natten rodde två från besättningen till kajen och tog reda på var malmöfärjan lade till och vilka tider den avgick. Följande dag, då vakten var avsidet, hoppade närpesborna i roddbåten och hann med malmöfärjan som just kastade loss. Roddbåten lämnades att driva.

I en tidning kunde man sedan läsa om skonerten Peter vars "besättning är spårlöst försvunnen och saken given i detektiva polisens händer."Männen kom likväl lyckligt hem med ångfartyget Falken som trafikerade mellan Sundsvall och Kaskö.

GP

Källor:
En artikel av Leo Akren
Veterenen av år 1918 4/63, 2/26/69, 2/50,75

Pehr Evind Svinhufvud af Qualstad

Per Evind Svinhufvud (f. 1861) var en av dem som gav oss vår självständighet. Svinhufvud deltog första gången i ståndsriksdagen 1894.

Pehr Evind Svinhufvud

Den förryskningspolitik som inleddes vid sekelskiftet påverkade radikalt hans politiska verksamhet. Han anslöt sig till ungfinländarna och motståndorganisationen Kagalen. Han eftersträvade också att lagen skulle iakttas till punkt och pricka.

Vicehäradshövding Svinhufvud hade också avlagt filosofiekandidatexamen. År 1908 flyttade familjen till Luumäki i Kotkaniemi, där assessor Svinhufvud blev domare i Lappee domsaga. Fastän ungfinnarna var det tredje största partiet i riksdagen valdes Svinhufvud med stöd av socialisterna 1905 till talman. I den ställningen verkade han till 1913 då han ersattes av socialisternas egen kandidat Oskar Tokoi.

Den 7.10.1914 anlände ett brev från den ryska prokuratorn i Finland Nikolai Kasanski. Denne bad om en kopia av ett häradsrättsprotokoll. Svinhufvud vägrade eftersom "Kasanski inte kunde anses som en laglig prokurator i Finland". Till sådana ämbeten kunde utnämnas endast finländska medborgare, På grund av detta beslöt generalguvernör Seyn att avskeda Svinhufvud. Trots att Svinhufvud var avskedad beslöt han att hålla ting. Innan sammanträdet frågade han

av lagmännen om de ville hålla ting under hans ledning. Alla svarade att de ville.

Den 25.11. inleddes i all tysthet kvällsplenum, då plötsligt poliser anlände för att fängsla domaren. Svinhufvud tog sin päls och en färdigt packad kappsäck och följde med till bilen. Då bilen körde förbi Kotkaniemi, stod Ellen Svinhufvud vid vägskalet, men bilen körde förbi i mörkret. Slutstationen var länsfängelset i Viborg, där Svinhufvud kom att sitta rätt länge. Man hann till och med hålla dottern Marys och Olof Alftans bröllop i fängelsets kansli. Följande morgon fördes Svinhufvud till ett snälltåg, där en hel vagn hade reserverats. Fönstren var täckta med gardiner. I St Petersburg fördes fången till guvernörens ämbetsverk och på kvällen sattes han i en enskild cell. Genom en lucka i dörren fick han gröt och te och följande dag fick han vistas utomhus med de andra fångarna.

Resan till Sibirien ordnades slutligen så, att Svinhufvud fick resa i första klass. Till sällskapet som bestod av sex personer, hörde också Ellen Svinhufvud, ingenjör Majewski och polisofficer Felsengart. Vintern mötte dem på resan. Då sällskapet körde över floden Ob, drogs gardinerna för fönstren och resenärerna flyttades mitt i vagnen, eftersom man fruktade för attentat. Efter sex dagars resa var man i Tomsk. Då blev det uppenbart, att det hade beslutits att förvaringsplatsen skulle bli länets nordligaste by, Tyskoje. Dit var det ytterligare 600 kilometer. I Tyskoje var Svinhufvud inte fånge utan en som hade förvisats. Paret Svinhufvud hyrde en bostad, Majewski återvände efter att ha ordnat de praktiska sakerna.

Trots att de behärskade ryska språket rätt dåligt, började sakerna så småningom löpa. De bekantade

Finlands senat 1917, Svinhufvud vid ändan av bordet.

Senaten Svinhufvud Wikipedia Bildkälla Wikipedia

sig med byns invånare, ca 200, och blev bjudna på deras fester. Själva bjöd de i sin tur prästen, klockaren, folkskolläraren, handelsmännen och de förvistas vakter. Med folkskollärarens hjälp började de lära sig ryska. En gång i veckan hämtade posten tidningar som var två veckor gamla. Man förde en omfattande brevväxling och trots att breven censurerades fick Svinhufvud en god uppfattning om vad som hände i Finland och den övriga världen.

I mars flyttades Svinhufvud till Kolyvan. I maj reste fru Ellen till Finland för att få extra inkomster genom att hålla helpension på Kotkaniemi. ”Vår kommande ekonomi beror rätt mycket på hur vilohemsföretaget lyckas. Det var en vila utan ansvar, skrev Svinhufvud i sin dagbok. Egentligen vantrivdes han inte. Han hade studerat botanik och företog regelbundna vandringar i naturen. Han hade också börjat jaga efter att ha fått lov av polismästaren. I kvällsskymningen hölls läsekretsar under ledning av den estniska pastorn Hörschelmann med hustru. I januari 1916 gästades Kolyvan av Martti Eklund som sänts av jägarvärvare och som berättade om jägar rörelsen. Det gladdde Svinhufvud att man inte satt med armarna i kors därhemma”. Fastän Svinhufvud hade räknat med en förvisning på fem år i Sibirien, började han känna sig nedstämd. Hustrun Ellen reste till sin man i februari 1917. Båda makarna insjuknade i en svår influensa. En dag i mars hördes ropet ”Revolutsija! Så snart

som den här underrättelsen kom gick Svinhufvud till polisstationen och sade: Bästa herrar. Den som sände mig hit är fängslad. Nu far jag hem. Följande dag fick Svinhufvud meddelande att han skulle sändas hem med statlig skjuts.

Bohagets såldes eller gavs bort och paret reste med släde till Novonikolajevsk, där glädjen var stor: Befolkningen firade revolutionen. På kvällen den 26.3.1917 anlände paret Svinhufvud till St Petersburg. Ingen kom och mötte dem och de hittade inget ledigt hotellrum. Slutligen inkvarterade en järnvägstjänsteman dem i sitt hem. Följande dag träffade Svinhufvud Antti Hackzell, av vilken han fick en redogörelse om Finlands ställning. På kvällen ordnade finländarna i Petersburg en fest på Grand hotel med 200 deltagare. Resan hem till Luumäki var ett enda triumftåg, på stationen i Terijoki och i Viborg hade samlats hundratals personer. Man hurrade, höll tal och sjöng fosterländska sånger. Efter att ha besökt Luumäki fortsatte paret Svinhufvud till Helsingfors. På stationen väntade en stor medborgarskara. Stadsfullmäktiges ordförande Alfred Norrmén, universitetets rektor och studentkårens ordförande höll tal. Ylioppilaskunnan laulajat och Akademiska sångföreningen var också där med sina fanor. Följande dag var det fest i Börshuset med 500 gäster.

Den 7 november 1917 störtades bolsjevikerna genom en kupp den tillfälliga regeringen i Ryssland. Makten övertogs av ett folkkommissariernas råd under Vladimir Iljitsch Lenins ledning. I Finland ansåg man nu på borgerligt håll att en fortsatt förening med det ryska riket var omöjligt. Den 15 november antog lantdagen därför en ny maktlag. I den nämndes inget om varken utrikespolitik eller försvar. Lagen innebar sålunda i praktiken en självständighetsförklaring. En helt borgerlig senat ledd av Svinhufvud tillsattes. Den 4 december föreslog senaten för lantdagen att Finland skulle utropas till en självständig stat. Den 6 december godkände lantdagen förslaget. Den 4.1.1918 erkände folkkommissariernas råd officiellt Finlands självständighet. Därefter erkände ett stort antal stater självständigheten.

GP

Sextonde maj i Vasa

Alf Burman håller festföredraget

Frihetskrigets traditionsförbunds ordförande, Jouni Koskela redogjorde för förbundets verksamhet och efteråt överräckte ordf. Gunwor Pått till honom boken: "Det ryska greppet"

Ordförande Gunwor Pått höll hälsningstalet

Som traditionen bjuder samlades medlemmar av **Frihetskrigets Traditionsförening i Kust-Österbotten** för att minnas och hedra dem som deltog i frihetskampen för hundra år sedan. I år hedrades vår minnesstund av ordföranden för Frihetskrigets Traditionsförbund Jouni Koskela.

Kl 17 samlades vi på Svenska klubben. I sitt hälsningstal ihågkom ordföranden dem som kämpat för Finlands frihet, aktivister, skyddskårer, jägare och de senare krigens veteraner. Tusentals unga män offrade sitt liv för självständigheten, och den fredsperiod som fortfarande består efter 80 år.

Viking Åberg berättade om de som före Frihetskriget fick sätta livet till och den bitterhet som godtyckliga gripanden och avrättningar väckte hos befolkningen.

I sitt festföredrag behandlade Alf Burman den tid som föregick Frihetskriget, hur man förberedde sig. Vapenbåtar anlände, skyddskårer övade och krigsskolor grundades.

Viking Åberg fortsatte på samma tema, då han visade bilder och berättade om aktivister, vilka förlorade sitt liv redan innan frihetskampen började.

Kvällsstunden avslutades med Vasa Marsch.

Slaget om Tammerfors

Någon har kallat Frihetskriget "Amatörernas krig". Antalet oerfarna var likväl betydligt större på den röda sidan. Många av de vita ledarna hade skolats i den ryska armén eller var yrkesmilitärer från Sverige. Efter Tammisunnuntai 28.1.1918 avväpnade skyddskårerna, trots sin rätt ringa utbildning, de ryska garnisonerna i Österbotten på mindre än två veckor. Samma dag som de i Tyskland utbildade jägarna (25.2.) anlände till Vasa utlystes allmän värnplikt. Alla vapenföra män i åldern 21 – 40 inkallades till uppbåd. Jägarna utbildade sedan inom några veckor dessa, vilka bildade tre jägarbrigader (6 regementen), stridsstyrka 14000 man.

Redan i december 1917 hade de röda hållit sitt konstituerande möte. Ledningen utgjordes till en början av ryska officerare och under den tid de var i Tammerfors, svarade de för artilleriet tillsammans med kanonier från Helsingfors. I början av kriget verkade överste Georgi Bulatsel som rådgivare åt de röda. Han uppgjorde också stadens första försvarsplan.

Den 2.2. anlände Eino Rahjas tåg med vapen, som Lenin utlovat: gevär, maskingevär, patroner, 3-tums kanoner och en pansarbil. Från och med februari var Hugo Salmela, amatörskådespelare från Kotka, ledare för de rödas norra front. Innan striden om staden inleddes hade en hel del av ledarna, bl a Aleksanteri Vasten och Tuomas Hyrskymurto, lämnat den kommande

Det var ofta svenska frivilliga som bemannade kanonerna.

**Pyynikkitorneet sådant det såg ut på 1920-talet.
Källa: Museovirasto M. L. Carstens kustantaja**

stridsplatsen. Hugo Salmela och Verner Lehtimäki blev kvar. Den förre förklarade Tammerfors i krigstillstånd den 20 februari. De röda trupperna bestod då av 14000 män och kvinnor. En tredjedel kom från Åbo eller Nyland.

Fronten mellan röda och vita faller ihop 21.3. då de vita trupperna inleder ett gemensamt anfall. Det strömmar flyktingar till Tammerfors, de övernattar i kyrkor, fabriksbyggnader och källare. De röda samlar ihop nya trupper. Alla män mellan 16 och 60 beordras till Tammela torg. Hjälptrupper anländer från Helsingfors, Åbo och Salo. Kvinnliga gardister beväpnas. Ett pansartåg har anlönt från St Petersburg.

De vita erövrar Viljakkala i väster, Nurmi i Aitolahti i norr och Kangasala och Suinula i öster. Nylands dragoner slår till vid järnvägsspåren i Toijala, men tvingas retirera. Den 23.3. avancerar

de vita vidare i öster och väster. Vöråbataljonen tar sikte på Messuby, anfaller Takahuhti medan de sjunger Jägarmarschen, men de rödas pansartåg dödar flere män. Deras ledare Armas Korhonen stupar.

Stadsdelen Tammela evakueras. Man börjar leta efter folk till arbetstjänst. Kanonelden runt staden blir allt våldsammare dag för dag. I början av kriget hade Mannerheim motsatt sig utländsk hjälp. Med undantag för de svenska frivilliga står han sedan fast vid den åsikten, men opinionen i landet svänger på grund av de rödas härjningar i södra Finland, svenska regeringens avvisande av vapentransiteringar och deras ockupation av Åland. Tyskland däremot går nästan omedelbart med på att sända en hjälpaktion till Finland. Mannerheim beslutar då att få ett avgörande till stånd innan tyskarna anländer. Han vill, att landets egna trupper

själva skall befria de rödas viktigaste stödjepunkt Tammerfors. Tack vare goda järnvägsförbindelser kommer det att vara möjligt för de vita att koncentrera och sköta organisationen av de 12000 män som skall utföra operationen. Mannerheim besluter att inta Tammerfors den 25.3. och uppgör en noggrann plan.

Den 24.3. rycker de vita fram i nordost mot Takahuhti under ledning av överste Martin Wetzer. Omringningen av Tammerfors börjar ta form då överste Karl Fredrik Wilkmans trupper erövrar Lempäälä. Han besätter också en 10 km lång sträcka av järnvägen mellan Tammerfors och Helsingfors. Till sitt förfogande har han 6 bataljoner, en eskadron samt 3 artilleribatterier. De rödas styrka består av några batterier och två kanoner. Sedan banan sprängts, hindras de rödas pansartåg att fortsätta till norra sidan. Överbefälhavaren besluter att flytta 2. Jägarregementet och Svenska Brigaden till Vehmais och ger order att inta staden.

Följande dag (25.3.) tränger man sig in i staden från norr under ledning av överste Martin Wetzer, från söder (överste Karl Wilkman) och från väster (överste Ernst Linder). Det ”röda låset” öppnas inte, de vitas anfall förlorar

**Soldat vid Vasa I bataljon den 27 mars 1918.
(Björn Nygren 1918)**

tempo, eftersom förlusterna är omfattande. På åsen i Kalevankangas har de röda en stark försvarsställning. Trots det stiger paniken, ca 1000 man flyr via Nokia från stadens försvar. Allt fler kvinnor beordras till vaktuppgifter. De som kommit till staden vill hem. Mannerheim sänder en uppmaning till röda gardet att kapitulera, men gardesledningen besluter att strida till sista man. ”De dödar oss ändå.”

Den 27.3. är sammanlagt 30000 vita och röda soldater, ett hundratal kanoner och några pansartåg beredda på strid. I staden får man bara röra sig med passersedel, som kollas ofta. Till Tavastbron har man fört balar av pappersmassa och byggt spanska ryttare av taggtråd.

De vitas anfall slås tillbaka. Den blodiga skärtorsdagen, 28.3. Fullmånen syns ännu då striden inleds vid Kalevankangas begravningsplats. Det vita artilleriet ökar beskjutningen och med 2. Jägarregementet i täten avancerar männen från gravsten till gravsten. Korselden från de röda är det värsta. Svenska brigadens två kompanier anfaller som högerflygel till Jägarbrigaden i terrängen mellan Hippos och Kalevankangas. De blir utsatta för kulspruteeld på ett nästan öppet fält. De svenska officerarna i sina vita pälsar är lätta att urskilja. Många av de högre befälen stupar, ett tiotal svenskar såras.

Rödgardisterna har inte längre någonstans att retirera, det är dags för sista striden. Ryktena att de vita skjuter sina fångar får dem att ge sitt allt. Frontlinjens vita bataljoner förlorar fram till middagstid nästan hälften av sitt befäl i döda och sårade. Liken av hundratal vita forslas bakåt från fronten. Tammerfors ”röda lås” håller fortfarande.

På eftermiddagen 15.40 sker en explosion i röda gardetsstab i Tekniska institutet. Överbefälhavare Hugo Salmela såras dödligt. Med sina sista ord begär han att få bli begravd i Kotka. De rödas stab flyttas till Kansallis-Osakepankkis bankhall och bankvalv, Handelsgatan 4. Verner Lehtimäki befordras till överbefälhavare för de röda trupperna.

Gevärskompani Tammerfors Yle
De vitas gevärskompani Leinola Tammerfors. (Yle)

Tron på att Eino Rahjas trupper skall anlända och befria dem ger de röda försvararna styrka. Så småningom avstannar striderna. De stridande är utmattade.

Den 30. mars är Tammerfors helt mörklagt, människor sitter i källarna. Eldsvådorna i Kyttälä och Tammela syns på långt håll. Allt flere röda soldater strömmar till staden, de flesta söker vård. De franska och engelska diplomaterna vädjar till Verner Lehtimäki att få bli utsläppta ur staden. På kvällen antänder de rödas kanoneld Hankkija kvarn, som är full med säd. Natthimlen är helt röd. Följande dag når vita soldater från Lappo Ratina udde. De vitas artillerield siktar mot utsiktstornet i Pyynikki.

Överbefälhavare Lehtimäki släpper inte ut diplomaterna ur staden, men han låter dem köpa en liter sprit från apoteket. Det är påsk och vackert väder.

Den 1.4. går det rykten bland de vita soldaterna att Tammerfors kommer att intas följande natt. Också den röda ledningen är bekymrad, man kräver att hästarna skall föras bort från broarna. Från utkikstornet meddelas, att de vita byter ut männen i ställningarna i Messuby och Hatanpää, varför man gör en häftig artilleriattack mot dessa områden: 14 sjukslädar fylls med stupade och sårade i Hatanpää. Från Lempäälä hörs

Ruiner i Tammerfors O.Y.
Solio, valokuvaaja 1918

Det av granater skadade Näsilinna
(Källa: Wikimedia)

nu hela tiden ljuden från striderna mellan Eino Rahjas trupper och de vita. Verner Lehtimäki börjar planera hur man från stadens sida skall tillsammans med Rahja bryta inringningen.

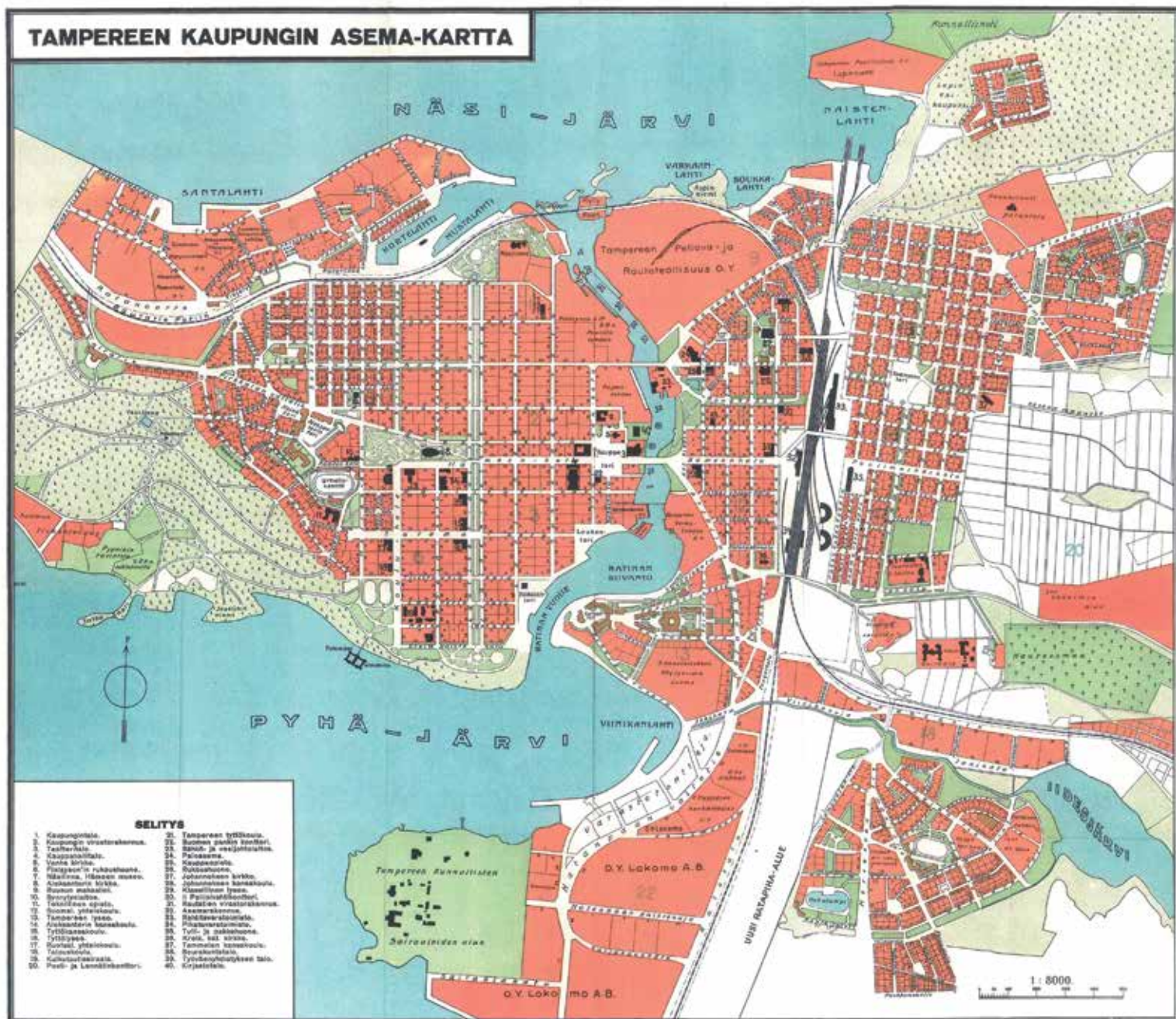
Den 2.4. stiger stämningen ytterligare hos de röda, man tolkar de vitas omflyttningar felaktigt. Man tror att de retirerar. De vita ämnar nu inta Tammerfors på bred front följande dag. Östfronten delas upp i grupper: A. Området mellan Koskentie i Kaleva och Lappi vid Näsijärvi (Lauri Malmberg) B. Längs Kalevankangas med Iidesjärvi som södra gräns (Eduard Ausfeld), C. Området mellan Iidesjärvi och Ratina udde i Pyhäjärvi (G. Grafström)

Mannerheim förflyttar sig på natten till klipporna i Vehmais för att se på bombardemanget av staden som inleds 3.4. kl 2.15 med en kraftig beskjutning av sammanlagt ca 100 pipor. Granatkastare, fältkanoner, haubitsar, belägringskanoner skapar

en attack som sägs överskrida allt man någonsin har upplevt i krig. Efter 45 minuter ger sig de vita av för att inta Tammerfors. Kyttälä och Tammela står i ljusan låga. Vattenförsörjningen bryts. På försvarsavsnitten på de östra sidorna råkar de röda i kaos, i Tammela flyr rödgardisterna. De som tagits till fånga skjuts. Befälhavarna begår självmord.

De vitas anfall kör fast på Kalevagatan, de får betala dyrt för varje kvadratmeter. Som vanligt är Vasaborna i den värsta elden (enl. svensk brigadist). Mitt på dagen flyttar överste Ausfeld sin kommandoplatz framåt och tar befälet också i frontlinjen. Längst bakom flyttar den norske läkaren Natvik sin ambulans närmare.

Under nattens timmar är det endast Ausfelds elitkompani under befäl av jägaröverstelöjtnant Gunnar Melin som lyckas bryta sig igenom vid Kalevankangas. De slår sig fram längs Kalevavägen, över Soribron, förbi ryska kyrkan

Tammerfors karta 1928 (Asemakaava)

ned till Näsilinna. Där finns det ca 200 röda. Under hårda strider stupar de flesta röda. 60 vita stupar också. Melins kompani återvänder över isen, men måste lämna kvar sina sårade. Dessa får vård av röda sjuksköterskor. I staden är Tavastgatan länge stängd. Under nattens mörka timmar börjar de modigaste soldaterna ta sig över forsen.

Svenska Brigaden är samlad i en grusgrop västerom sjukhuset. Överste Ausfeld med stab utdelar order: "Und jetzt meine Herren, keine Eile, genau vorbereiten." (Och nu mina herrar, ingen brådska, förbered noggrant). Klockan ett börjar anfalllet. Musikfuriren rusar fram och ackompanjerar kamraterna genom att blåsa Generalmarschen. Dessa störtar iväg som jakthundar under hurrarop och vilda härskrin, utan att få motstånd av de röda som flyr i panik. I en handvändning är dörrarna till järnvägsstationen inslagna och rensningen av lokaler och bangård inleds. Allt motstånd slås ned.

Den 4.4. har de rödas generalstab flyttat, men gardisterna fortsätter på egen hand att försöka hejda de vita. Krypskyttar gömmer sig på vindar och bakom källarluckor. De vitas anfall fortsätter, men deras artilleri har tystnat. Nu är det infanteristerna som gör sin insats.

På morgonen tar sig huvudtrupperna över Tammerforsen längs "nåldammen", på vilken Melins kompani hade sprungit föregående dag. De fortsätter västerut mot Tavastparken. Inne i husen strider man från källare till vind, varje meter betalas med blod, långsamt avancerar man mot stadens centrum. De röda försöker spränga sitt pansartåg. Den tidigare huvudstaben, Tekniska institutet, börjar brinna. På kvällen är största delen av staden i de vitas besittning.

Källor:

Timo Malmi, Ari Järvelä: Slaget om Tammerfors
Finlands Frihetskrig Del V
Sisällissodan Pikkujätkäiläinen
Veteranen av år 1918, GP: 2/147, 1/159, 1/167
Arkivmaterial

Följande dag (5.4.) fortsätter kvinnorna att skjuta från stadshuset. Männen har varit färdiga att ge upp, men kvinnorna drar bort den vita fanan från fönstret. De vita ställer ultimatum: Om de röda inte ger sig inom tre minuter sprängs stadshuset i bitar. En man stiger ut på gatan med en vit flagga i handen. Stadshusets försvarare tas till fånga.

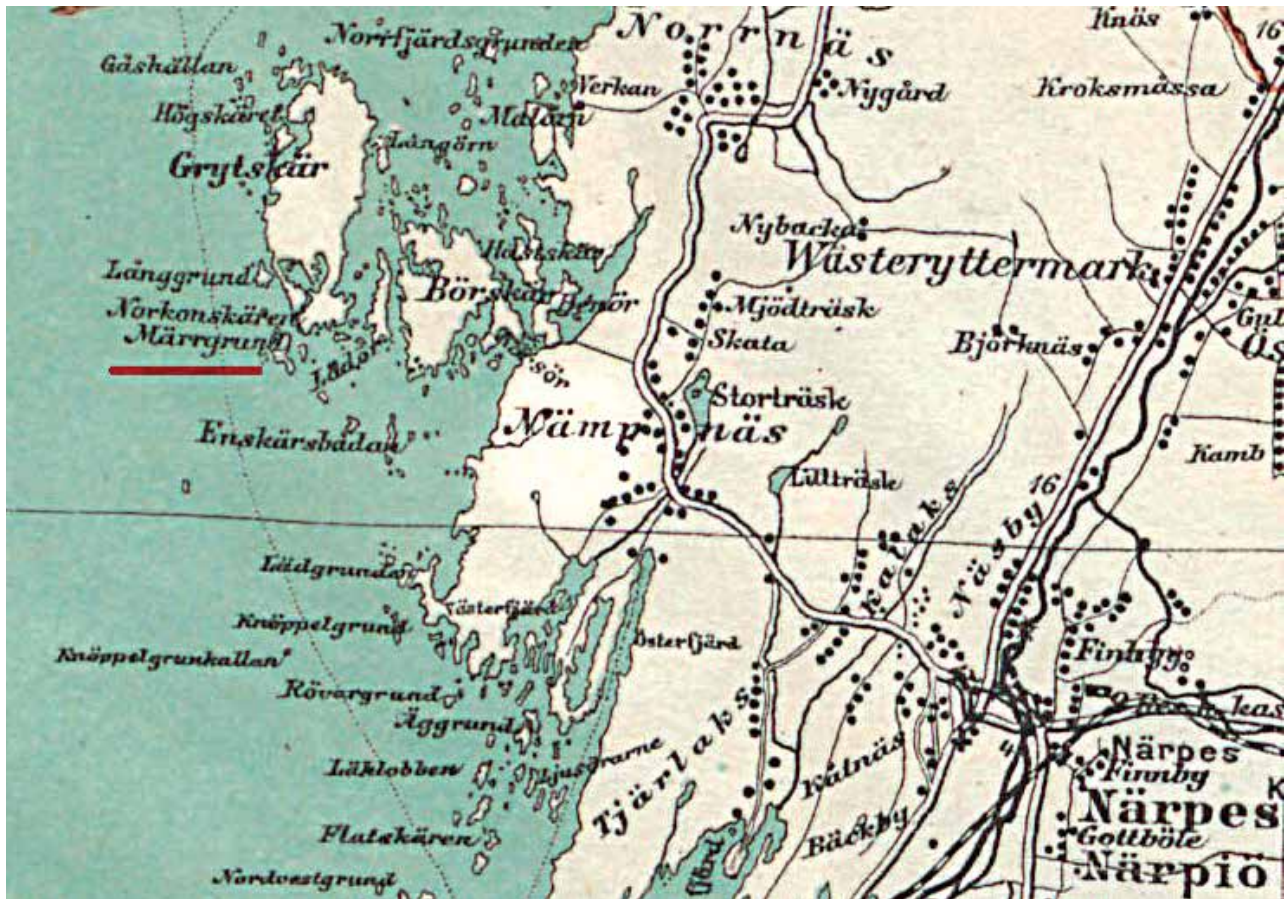
Den 6. intar de vita Kansan lehti och Folkets hus vid Tavastgatan samt den lokala staben på Birkagatans FBK. Nya fångar transporteras till samlingsplatserna och därifrån till de gamla ryska kasernerna. De vita inleder anfalllet mot de rödas sista fäste. Man bildar kedjor på Skolgatan och kl 9 beger soldaterna sig till Pispala.

Då hissas en vit flagga i Pyynikki utsiktstorn. Glädjen är stor bland de vita. Stadsbor som hållit sig gömda kommer upp ur källare och ut ur kyrkor. Röda mödrar och systrar går längs gatorna och letar efter sina stupade. Tio döda hästar ligger på samskolans gård. På Centraltorget står 5000 röda fångar i led.

Söndagen den 7. april är en strålande vårdag. De vita soldaterna letar fortfarande efter beväpnade röda, vita civila ansluter sig till spanartrupperna. Överbefälhavare Mannerheim varnar för att ta saken i egna händer, men många som grips avrättas. Flere pekar också ut andra för att rädda sitt liv. Fortfarande skjuter man ryssar, av 400 som hållits i ett skjul undkommer knappt 10. Skaran av fångar växer. Sammanlagt blir den 11000.

Segerparaden hålls utanför domkyrkan. I sitt tacktal vänder sig den vite generalen till trupperna i Satakunta och Tavastland: "Denna seger innebär inte bara frihet och självständighet för Finland, denna seger är hela världens seger över Rysslands bolsjeviker och deras omstörtande läror som utplånar bildning."

GP

Märrgrund på en karta över delar av Närke 1925

Flykt undan ryskt välde

Under första världskriget hotades unga män i Närke att bli inkallade i rysk krigstjänst. Många finländare flydde hellre. Närke var ju i detta hänseende lämpligt placerad med en lång kuststräcka.

Och närpesborna var ju ett företagsamt släkte. Fiskarbefolkningen och båtägare kunde börja idka "rederiverksamhet" och köra över villiga till friheten i Sverige

Speciellt Karl Haglund från Norrnäs utmärkte sig som den största trafikanten. Han kallades av norrnäsborna för Riipelin och följaktligen kallades hans rutt för Riipelälinsen.

Så småningom blev Riipelälinsen ett allmänt namn, ett begrepp för den tidens rederiverksamhet. Det uppstod Riipelälinsor i de flesta strandbyar.

Hur många unga män som de facto reste under denna tid över till Sverige vet ingen. Det var ju både olagligt och hemligt. Läs mera om detta från länken (soldaten) på sidan om 1800-talet!

Fiskefyren på Märigrund Källa: Museiverket

Minnesmärke på Märigrund

Flykt undan ryskt välde

Under första världskriget hotades unga män i Närpes att bli inkallade i rysk krigstjänst. Många finländare flydde hellre. Närpes var ju i detta hänseende lämpligt placerad med en lång kuststräcka. Och närpesborna var ju ett företagsamt släkte. Fiskarbefolkningen och båtägare kunde börja idka "rederiverksamhet" och köra över villiga till friheten i Sverige.

Speciellt Karl Haglund från Norrnäs utmärkte sig som den största trafikanten. Han kallades av norrnäsborna för Riipelin och följaktligen kallades hans rutt för Riipelälånen. Så småningom blev Riipelälånen ett allmänt namn, ett begrepp för den tidens rederiverksamhet. Det uppstod Riipelälånen i de flesta strandbyar.

Hur många unga män som de facto reste under denna tid över till Sverige vet ingen. Det var ju både olagligt och hemligt. Läs mera om detta från länken (soldaten) på sidan om 1800-talet!

En grupp unga män övertalade Riipelin att bege sig ut på en flyktresa hösten 1916 i en hård storm. Resan slutade olyckligt, stormen tog resenärerna och 10 män drunknade. I Norrnäs har man till åminnelse av händelsen rest ett monument över de omkomna på Märigrund.

Vörå krigsskola 1918

Första världskriget pågick och hade redan pågått tre år. 1917 svepte revolutionen över Ryssland. Tsarväldet störtades och en bolsjevikregering kom i stället. De styrande i vårt land trodde, att den länge närda drömmen om ett självständigt Finland, fritt och oberoende av Ryssland, borde kunna förverkligas. Och då, 1917 proklamerades vår självständighet den 6. december.

Regeringen i Ryssland erkände vår oavhängighet. Men vad denna regering inte gjorde, trots framställningar från vårt land, var att hemkalla sina i vårt land förlagda stora truppstyrkor. I varje stad i vårt land, på varje järnvägs punkt och i nästan varje by längs hela vår långa kustlinje fanns ryska trupper. Och kort efter revolutionen började en del element fraternisera med de härvarande ryssarna, som hjälpte dem att organisera röda garden och gav stöd i form av manskap, befäl och vapen av alla slag. Avsikten var tydligen att tilltvinga sig makten i landet. Som motåtgärder organiserades skyddskårer runtom i landet.

Då de röda garderna nu hade stöd av den ryska krigsmakten, och började – främst i södra Finland – uppträda egenmäktigt och bland annat företa husundersökningar och letade efter vapen och livsmedel. Vissa röda förband gjorde riktiga plundringståg. Den som vågade opponera sig sköts eller togs i fängsligt förvar.

Man förstår, att sådana handlingar utlöste bitterhet och skräck i landet. Även i vårt Vörå "rågens rike" var man synnerligen bekymrad hösten 1917. Därför höll man både i Koskeby och Bergby vakt varje natt för att inte bli överrumplad och ett särskilt system hade utarbetats för att vid behov snabbt kunna alarmera skyddskåristerna. Förberedelserna för en väpnad kamp mot det röda väldet fortgick. Därtill hörde bland annat vapensmugglingen via Vassorfjärden. Det har beräknats, att ca 1500 gevär, 7 maskingevär, 1350000 patroner, 250 lådor handgranater och 2 motorcyklar på det sättet tillfördes skyddskårerna.

De kommittéer, som i Helsingfors ledde organiseringen av motståndet mot den röda vågen, beslöt att i Österbotten ordna en kurs för utbildande av ledare för skyddskårerna. Den första kursen förlades till Vindala (Vimpeli). Deltagarantalet, mest studenter, blev stort, dubbelt större än man beräknat. Det behövdes en andra kurs och efter mycket funderande stannade man för ett av medicinestuderande Axel Bergman från Vasa gjort förslag att kursen skulle förläggas till Vörå. I samråd

mellan Bergman och Sven Donner från Helsingfors samt kommunalnämndsordförande Johannes Halvar beslöts, att kursen skulle förläggas till Vörå och så blev det.

Som chef för Vörå krigsskola hade förordnats jägarkapten Aarne Sihvo och som biträdande chef jägarlöjtnant Bertil Petrelius. Emellertid hade Sihvo kommenderats till andra uppdrag, så jägarlöjtnant Viljanen kom i hans ställe. Jägarfänrik Eugen Hasselblatt förordnades till ekonom och jägare Rosenholm kom att fungera som maskingevärsinstruktör. En del elever från Vindala-skolan tjänstgjorde som gruppchefer.

Kursen var avsedd att pågå 3 veckor och beräknades kunna mottaga 240 deltagare. Men det kom 1326 och 3-veckorskursen måste förlängas till 13 veckor.

Det blev febril brådska i Vörå att få allt att gå i lås i fråga om inkvartering och bespisning. Men det gick att ordna. Det kan nämnas, att i min egen hemgård var tidtals inkvarterade 38 krigsskolister, förutom gårdens eget folk. Kosthåll måste ordnas på flere platser och föreståndarinna för samtliga kosthåll var fröken Katri Huldén, som betraktades som Finlands första lotta, om man undantar Lotta Svärd från 1808-1809 års krig.

Genast efter det de första eleverna anlät, blev det liv och rörelse i markerna, när övningarna bedrevs och kommandorop hördes från alla håll. Undan för undan ökade antalet elever, ehuru utbildade ofta sändes bort. Högsta antalet samtidigt i Vörå varande krigsskolister torde ha varit 750 man fördelade på nio kompanier. II kompaniet, dit jag själv hörde, bestod enbart av svenskspråkiga kursdeltagare.

Den 26 januari gav general Mannerheim order om att avvärjningen av ryssarna i Österbotten skulle inledas den 28. januari klockan 3 på morgonen. Den 27 januari var en högst märklig söndag, åtminstone i Koskeby. Unga främlingar rörde sig på nästan varje gårdsplan, sysselsatta med förberedelser för det som alla väntade på.

Även Mannerheim hade inkognito anlät till Vörå och stod på morgonen i verandan till nuvarande kommunalgården och betraktade krigsskolisterna, som samlats på gårdsplanen. Skolan hade varit i verksamhet knappt en vecka och nu skulle eleverna ut och möta och avvärja välutbildade militära styrkor.

Då krigsskolisterna var samlade på Vörsåtern, kom plötsligt två dragoner ridande från Bergbyhålet. Två plutonchefer fick order att genskjuta dem. Det blev "stoj" (halt!) för dragonerna, som fördes till Nordbergs matsal, där de bjöds på kalassoppa, men den ena av dem hade svårt att hålla sig för gråt. Detta torde ha

varit den första avvärjningen av ryssar och kom att ske flere timmar före den av Mannerheim bestämda tidpunkten.

Nu blev det skyndsamt att få ut 100 hästar för krigsskolisterna. Som vanligt i krig visste endast befälet, var de första stötarna skulle sättas in. Det blev Ylistaro och Ilmajoki, där garnisonerna efter parlaterande gav sig utan strid.

Första dygnets krigsbyte blev stort: kulsprutor, gevär och ammunition i mängd, hästar. Allt detta var till stor nytta för den vita armén.

Sedan blev det deltagande i striderna i Kristinestad och Uleåborg. Där djärva och framgångsrika bedrifter utfördes av Vörå krigsskolas män, detta främst tack vare god ledning och jägarbefäl.

Efter Uleåborg blev det åter samling i Vörå, dit nästan dagligen nya kursdeltagare anlände. De krigsskoleelever, som erhållit längre utbildning, kommenderades dels till fronten dels till andra orter för att utbilda uppbådat manskap.

Då de rödas befälhavare, överste Svetsnikoff, i början av mars gav order om storoffensiv, blev läget kritiskt för de vita på vissa frontavsnitt. Därför gav Mannerheim order om att Vörå krigsskola brådska skulle rycka ut med 650 man. Detta var söndagen den 10. mars 1918. I hast bar det av till Tervajoki station med manskap, vapen och fältkök med lottan Katri Huldén. Endast nionde kompaniet blev kvar i Vörå, men även detta kompani sändes kort därefter till fronten.

Vörå krigsskolas folk sattes genast i striderna vid Vaskivesi, sedan vid Kuru, Vehmainen, Messukylä och Tammerfors. Ofta benämndes vår krigsskola Vöyrin pataljoona och av Mannerheim Vöyrin kaarti, då han tackade för skolans insats i kriget. Befordringar och utmärkelsetecken kom också många av kursdeltagarna till del.

Eleverna i Vörå krigsskola hedrade sig. De hedrades också senare med en minnessten, som restes framför kommunalgården, mitt emot Härmä-vägskälet. Då vi ser detta monument, erinras vi om att året 1918 var en allvarsfylld tid, som krävde uppoffringar och uthållighet, inte minst av dessa ynglingar – från Rovaniemi i norr till Åbo och Viborg i söder – vilka såsom frivilliga kom för att kämpa för vårt lands frihet och oberoende. Många av skolans elever föll i striderna och ännu fler sårades. I boken Vöyrin sotakoulu är namngivna 148 stupade, de icke medräknade som gav sina liv på väg till Vörå genom de röda linjerna.

*Eric Kamis
Föredrag i Vasa 30.3.1968*

*Veteranens läsare tillönskas
god fortsättning på sommaren!*

Pitkäkatu 28-30 Stora Långgatan, Tammipiha – Ekgården
Puh./ Tel 050 596 4772
Auki – Öppet: 10-18, 10-14
info@vaasanelainkeskus.fi
www.vaasanelainkeskus.fi

